

Pregătirea profesională și de specialitate a cadrelor din sistemul Arhivelor Statului în cincinalul 1986—1990

Orice epocă și-a avut propriile ei concepții despre muncă, propriile ei profesii și propriile ei legi privind exercitarea acestor profesii. Rememorând paginile cele mai importante ale istoriei omenirii, vom vedea că profesiiile au progresat ori au stagnat, și-au lărgit sau și-au restrâns aria de desfășurare, și-au modificat conținutul în raport cu imperativele timpului.

De la o epocă istorică la alta, profesiiile au dobândit forme noi și conținut nou. Dar toate aceste transformări s-au produs la intervale mari de timp și în ritmuri relativ lente. Nicio dată până astăzi, în epoca revoluției tehnico-științifice, tabloul profesiilor nu a cunoscut modificări atât de rapide, atât de frecvente și de spectaculoase, iar exercitarea unei profesii nu a impus o atât de mare răspundere și nu a cerut o atât de înaltă pregătire. Aceste realități sînt valabile și pentru profesia noastră de arhivist, profesiune cu tradiții în istorie și onorată la cele mai înalte cote de reputații savanți și prestigioși cercetători.

Mai cu seamă în societatea noastră socialistă, aflată în plin proces de înnoire, de înfăptuire a unor profunde prefaceri revoluționare, pregătirea pentru o profesie și practicarea profesiei nu mai pot fi încorsetate într-o concepție statică, limitată la ceea ce gîndim la un moment dat, la ceea ce există la un moment dat. O temeinică pregătire profesională trebuie să fie gîndită și realizată numai din perspectiva unei viziuni dinamice, integrate activ în opera de edificare a noii societăți. De aceea cuvîntul de ordine în pregătirea și exercitarea unei profesii este acum *învățătura continuă*. Ideea a fost subliniată în mai multe împrejurări și face parte integrantă din vasta operă teoretică și practică a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ale cărei principii și teze au reinnoit și fertilizat adine întreaga creație științifică

din țara noastră, au stat și stau la temelie tumultoasei activități constructive, de o anvergură fără precedent, desfășurată în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului.

Mobilitatea profesională impune studiu temeinic și o practică susținută, impune ieșirea din nota rigidă a pregătirii făcute o dată pentru totdeauna. Viața profesiilor este dinamică și complexă, de aici și cerința ca pregătirea să fie la fel.

Perfecționarea permanentă devine o condiție fundamentală a competenței profesionale, iar factorii responsabili au datoria să asigure pregătirea profesională continuă a cadrelor, în vederea unei neîncetate adaptări a potențialului de cunoștințe, a competenței, a modului de gîndire și acțiune la exigențele calitative mereu în schimbare.

Beneficiind de un cadru organizatoric optim, conferit de legislația în vigoare, de indicațiile prețioase ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu și de Dispozițiile conducerii Ministerului de Interne, Direcția Generală a Arhivelor Statului a întreprins o seamă de măsuri care să asigure o temeinică pregătire de specialitate tuturor categoriilor de cadre care lucrează în sistemul Arhivelor Statului și a celor de la unitățile socialiste creatoare de documente. Astfel, în temeiul imperativelor sarcinilor prioritare ale instituției pentru cincinalul actual, Centrul de perfecționare a pregătirii cadrelor din DGAS, a elaborat prognoza cursurilor ce se vor organiza pînă în anul 1990, care prevede inițierea în știința și practica arhivistică a unui număr de 60 cadre nou intrate în instituție; specializarea a 80 cadre în paleografiile latină, greacă, osmană, gotică, maghiară, româno-slavă și româno-chirilică; reciclarea cadrelor cu funcții de conducere, a întregului personal al studiilor superioare și medii; instruirea responsabililor cu munca de

arhivă de la unitățile socialiste. Totodată, se va continua pregătirea profesională prin convocările anuale de învățământ, organizate pe compartimente și centre interjudețene, în cadrul cărora se vor dezbate sarcinile ce se desprind pentru instituția noastră din documentele de partid, din hotărârile și legile țării, din ordinele și instrucțiunile conducerii ministerului. De asemenea, se vor elabora studii, referate și comunicări care vor viza modernizarea și perfecționarea activității arhiviste în toate laturile sale, se vor pune în valoare documente inedite cu privire la evenimentele istorice importante.

Prin tematica abordată, convocările de învățământ la locul de muncă vor stăruia asupra dezvoltării și adâncirii cercetărilor în domeniul științei arhiviste și a celorlalte discipline ale istoriei, precum și asupra generalizării experienței pozitive, fundamentarea din punct de vedere științific a principiilor obiective de activitate.

Întregul proces de învățământ organizat în sistemul Arhivelor Statului va situa în centrul preocupărilor sale cunoașterea și însușirea temeinică a legislației și reglementărilor activității arhiviste la nivel național, asigurarea aplicării unitare a acestora de către toate cadrele din sistem, urmărirea procesului de creare și organizare a arhivelor la unitățile socialiste, stabilirea cu mai multă certitudine a valorii istorice a documentelor contemporane, care vor constitui baza cercetărilor viitoare.

De asemenea, se are în vedere formarea unor generații de specialiști care să poată descifra și pune în circuitul științific documentele scrise în diferite limbi și paleografii, conservate în depozitele instituției, să concure de creșterea randamentului în ordonarea, inventarierea, selecționarea, evaluarea, microfilmarea și cercetarea documentelor, la creșterea răspunderii pentru păstrarea, conservarea și apărarea Fondului Arhivistic Național.

Cunoscând cerințele activității arhiviste, implicațiile instituției în rosturile vieții social-politice, cultural-educative și științifice, va trebui ca procesul de învățământ însuși să fie mai dinamic, să fie modernizat și racordat permanent la problemele muncii practice pentru a produce mutații calitative impuse de stadiul dezvoltării actuale și în perspectivă a societății românești.

Pentru aceasta va trebui să acordăm atenție sporită programelor și temati-

cilor ce se vor elabora, și să se manifeste mai multă exigență față de conținutul și nivelul științific al materialelor prezentate (lecții, studii, referate, comunicări etc.), să se intensifice activitatea de verificare a cunoștințelor cursanților, de aplicare a acestora în practică, iar șefii profesionali să urmărească sistematic eficiența și randamentul în muncă ale cadrelor școlarizate.

Fără îndoială, procesul de formare a cadrelor de specialitate pentru Arhivele Statului este un proces anevoios deoarece implică însușirea unui complex de cunoștințe multidisciplinare (istorie, arhivistică, drept, limbi străine, paleografie, științe economice, istoria instituțiilor, critica izvoarelor etc.) care concură la definirea competenței profesionale pentru domeniul nostru de activitate. Cu toate acestea, experiența ne-a dovedit că dezideratul este posibil de realizat dacă sînt bine folosite condițiile materiale ce ne stau la dispoziție, iar sub controlul și îndrumarea permanentă a cadrelor de conducere și a specialiștilor Direcției generale, cursanții supuși acestor cerințe perseverază în efortul lor de a se pregăti.

Ținînd seama că majoritatea cadrelor noastre cu studii superioare sînt de formație istorici sau filologi, în proporție mai mică juriști și economiști, au în genere disponibilități de asimilare rapidă a cunoștințelor de arhivistică și științe speciale, de paleografie și tehnici de lucru specifice analizei documentelor istorice. Alcătuirea unor programe judicioasă dozate și elaborarea unor lecții clare, sistematice care să valorifice cele mai noi cuceriri ale cercetării științifice din domeniu, cu accent pe direcțiile de acțiune în așa fel încît să angajeze generațiile tinere în rezolvarea problemelor actuale și de perspectivă ale instituției, ca și efectuarea a cît mai multor ore de aplicații practice, de valorificare a experiențelor de muncă, pot conferi cursanților un bagaj de cunoștințe reprezentativ care să-i facă apti să îndeplinească în cele mai bune condițiuni atribuțiile de serviciu. Dacă la acestea toate se adaugă pasiunea, interesul, perseverența printr-o pregătire personală permanentă, atunci sîntem siguri că vom beneficia de specialiști de înaltă notorietate științifică.

Programele de pregătire profesională a cadrelor din sistemul Arhivelor Statului trebuie însă să grăbească acest proces de formare, de însușire a tuturor „secretelor” profesionale, în fa-

voarea creșterii timpului de activitate ca specialist, de inițiere și identificare a unor căi de dezvoltare și progres atât a științei cât și a practicii arhiviste.

De aceea, pentru a realiza acest obiectiv major al activității de pregătire profesională, cursanții și lectorii deopotrivă trebuie să depună toate eforturile situând în prim plan interesul instituției de a dispune cât mai grabnic de cadre competente în muncă, de a nu se crea „viduri” între generații, de a asigura în permanență specialiștii necesari care vor duce mai departe tradițiile activității arhiviste românești, racordate și amplificate permanent la cerințele și exigențele societății contemporane.

Astăzi, mai mult ca oricând, învățătura continuă a devenit un comandament prioritar pentru toți cetățenii patriei care făuresc în mod conștient societatea socialistă multilateral dezvoltată și pregătesc viitorul comunist al țării.

Pasiunea și competența profesională în activitatea arhivistică trebuie în

mod dialectic îmbinate cu acțiunea revoluționară, cu pregătirea politico-ideologică, cu discernământul politic, care fac să nu rămănem tributari metodelor de rutină, tradiționaliste, să orientăm operativ munca noastră în funcție de cerințele societății la un moment dat, să veghem cu strășnicie la apărarea documentelor împotriva oricăror tendințe de interpretare rău voitoare la adresa istoriei poporului și a patriei noastre, să le asigurăm împotriva oricăror distrugerii din partea factorilor naturali, cu credința neștrămutată că ele constituie „Dosarul națiunii”, din care străbate pînă la noi existența unui popor în toată complexitatea sa, care se legitimează în fața întregii lumi așa cum a fost, cum este și cum va fi, fără o altă pretenție decît aceea de a i se respecta independența și suveranitatea națională, de a trăi în pace, de a fi liber și stăpîn pe destinele viitorului său.

MARIA PÎRVULESCU

Cercetări la Viena

În cursul unei călătorii de studii din anul 1986 am poposit în capitala Austriei atât de bogată în izvoare privind istoria României. Cercetările efectuate s-au axat pe perioada medie și modernă.

La cele două biblioteci mari din Viena am putut identifica articole din presa vremii privind rășcoala din 1784, necuprinse în recenta publicație privind ecoul internațional al evenimentelor.

„Provinzial-Nachrichten aus der kaiser königl. Staaten und Erbländer” a fost o gazetă profilată pe sintetizarea evenimentelor din diferite părți ale imperiului. Gazeta putea fi abonată în principalele centre ale imperiului, printre care figurau Timișoara și Sibiu. Informațiile au fost publicate în ordinea sosirii la redacție.

Cauzele rășcoalei din 1784 au fost rediate incomplet. Astfel, o predică rostită de un pastor luteran din Sebeș-Alba acuza lipsa „școlilor” și a „regligiei” (p. 710—711). O altă descriere

prezintă evenimentele de la Deva, atât atacul rășculaților cât și represaliile singeroase puse la cale de nobilimea împotriva țăranilor (p. 742—745). La 22 decembrie gazeta relatează despre atacul iobagilor împotriva castelului conților Toroczkay (p. 791). O corespondență datată din Aradul-Nou vorbește despre asaltul rășculaților împotriva unui număr de 15 curți nobilare din comitatul Arad (p. 804).

În fața rășcoalei populare nobilimea și orășenimea bogată a intrat în panică. Foaia a menționat măsurile de pază luate la Cluj. Atmosfera încordată ce domnea aici se oglindește într-o corespondență datată din Cluj, în care se arată că doar arderea unui gard la Florești sat din apropierea orașului a fost suficientă să se dea alarma (p.68/1785). Din aceeași gazetă aflăm la 22 decembrie că la granița Țării Românești s-a instituit un cordon militar pentru a împiedica fuga rășculaților, în fapt pentru a preveni so-

sirea oricărui ajutor (p. 792). În legătură cu intervenția militară datele sînt destul de vagi. La 8 decembrie corespondenții anunțau plecarea unor unități spre Zlatna, iar la 30 decembrie sosirea unor unități din Ungaria în sectorul Deva în vederea consolidării situației. La 8 decembrie s-a expedit din Orăștie o corespondență privind lupta dintre răsculați și armată, ce nu poate fi altceva decît confruntarea de la Mihăleni. Se mai dau amănunte despre ciocnirile din sectorul Ponor. Rîmeț, Zlatna, Valea Mureșului și a Crișului Alb.

„Provinzial-Nachrichten“ a descris personalitatea lui Horea și Cloșca și a repetat în nenumărate rînduri relațiile privind prinderea capilor răscoalei. În acest sens redactorii s-au bazat pe o corespondență proprie și știri preluate din oficiul „Wiener Zeitung“ (p. 84, 146—148, 178, 282/1785). Procesul și sfîrșitul tragic al căpeteniilor răscoalei a constituit obiectul unor prezentări ample.

„Ephemerides Vindobonense“ editat în limba latină de două ori pe săptămîină în prima lui relatare constată că „de un timp încoace sosesc știri funeste...“ din Transilvania. Se amintește că în esență mișcarea este românească și antinobiliară. În ciuda speranțelor redacției, abia la 14 ianuarie 1785, a putut comunica cititorilor săi că țărani „au revenit la vechea liniște“. La 15 februarie 1785, se plînge însă de necesitatea unor dislocări de trupe, desigur pentru consolidarea situației (p. 579/1784, 28, 76/1785). La 21 ianuarie 1785 foaia vieneză înregistrează cu satisfacție capturarea lui Horea și Cloșca și mai tîrziu relatează și arestarea lui Crișan (p. 23, 34, 87/1785).

Executarea lui Horea și Cloșca a fost anunțată abia în numărul din 11 aprilie. S-a mai arătat că 150 de captivi au fost predați comitatului Alba-Inferioară, spre a fi pedepsiți după legile feudale ale Transilvaniei (p. 148/1785).

Biblioteca istorică a Institutului de statistică păstrează statistici publicate în anul 1828 privind Transilvania, inclusiv Crișana, Banatul și Maramureșul. Tot aici aflăm și materialele recensămintelor și altor înregistrări care s-au efectuat sub controlul amintitului institut.

Unul din izvoarele istoriei României puțin cunoscute, aflate la Viena, îl constituie arhivele școlilor superioare frecventate de studenți români. În acest sens remarcăm arhivele universității,

ale universității tehnice și ale acemiilor de artă plastică și muzică.

Fiecare student, semestrial, era obligat să completeze un imprimat numit „Nationale“ ce cuprindea pe lingă datele personale și materiile pe care urma să le audieze. De asemenea, s-au păstrat actele privind obținerea doctoratului. Astfel, au fost cercetate fișele lui Ștefan Pop (Cicio), student al facultății de drept în anul universitar 1885—1886.

O perioadă de șase semestre (1917—1920) a studiat la facultatea de filozofie Lucian Blaga. La 11 noiembrie 1920 a obținut doctoratul cu calificativul „foarte bine“. Manuscrisul tezei lui de doctorat se păstrează la Biblioteca Universitară (cota D 15034).

Un alt obiectiv al cercetărilor noastre a fost „Wiener Stadt und Landesbibliothek“. În prezent aceasta dispune de cca 360 000 volume între care importante colecții austriace, viennense, turcica, iosefinica și cea dedicată revoluției de la 1848, toate avînd materiale referitoare la istoria românilor. Colecția de ziare cuprinde piese începînd cu prima jumătate a secolului al XVII-lea. Pentru istoria României în afară de amintitele date privind răscoala lui Horea există informații înecosebi cu privire la eoul evenimentelor din 1821, 1848, 1859, 1877, 1918.

Cercetările noastre au cuprins în special secția de muzicologie și de manuscrise. La secția de muzicologie se găsește lăsamîntul românului Nicolae Dumba (1830—1900). El testase bibliotecii 198 de manuscrise de note ale compozitorului Franz Schubert. În anul 1928, moștenitorii lui Nicolae Dumba au donat aceleiași bibliotecii 980 de manuscrise muzicale, corespondență cu compozitorii vremii și alte acte de interes ce au fost încorporate în secția manuscrise, respectiv muzicale.

Cercetările noastre au cuprins în principal corespondența dintre renumita actriță Agatha Bîrsescu cu scriitorul Adam Müller-Gutenbrun originar din Banat, director de teatru. Au fost identificate scrisori din anii 1900 și 1901 cuprinzînd referiri la rolurile pe care actrița urma să le interpreteze, chestiuni financiare etc.

Menționăm că în amintitul fond arhivistic documentele sînt grupate după destinatari și se poate presupune că în cadrul lor se găsesc încă multe documente de interes pentru istoria României.

EUGEN GLÜCK